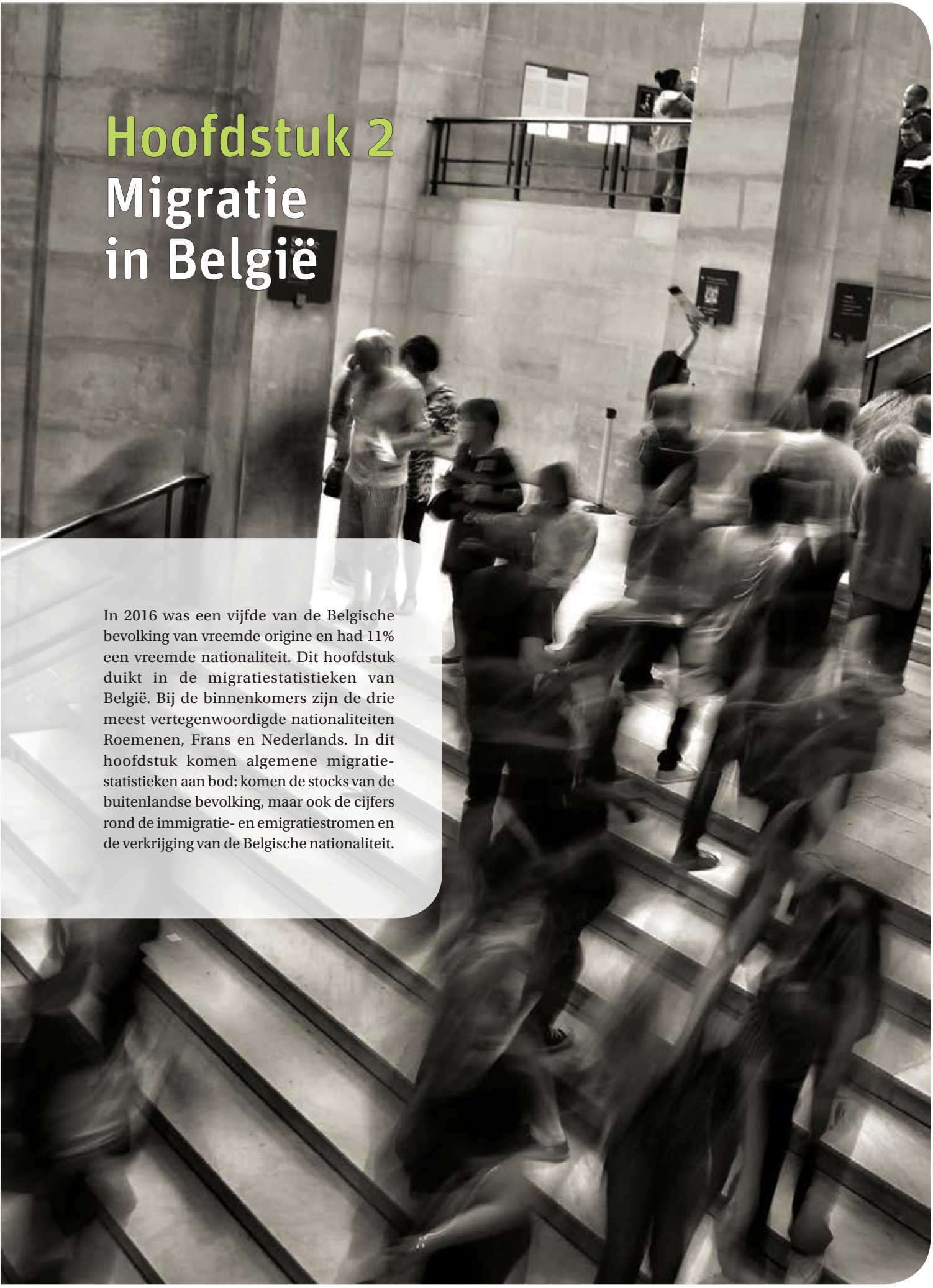
Hoofdstuk 2
Migratie in België

In 2016 was een vijfde van de Belgische bevolking van vreemde origine en had 11% een vreemde nationaliteit. Dit hoofdstuk duikt in de migratiestatistieken van België. Bij de binnenkomers zijn de drie meest vertegenwoordigde nationaliteiten Roemenen, Frans en Nederlands. In dit hoofdstuk komen algemene migratiestatistieken aan bod: komen de stocks van de buitenlandse bevolking, maar ook de cijfers rond de immigratie- en emigratiestromen en de verkrijging van de Belgische nationaliteit.

Dit hoofdstuk behandelt achtereenvolgens de vraag naar de oorsprong van de in België woonachtige bevolking, de immigratie- en emigratiestromen, en de migratieredenen door middel van statistieken op basis van de eerst afgeleverde verblijfstitels.

Kader 1

Wie valt er onder de legale migratiestatistieken?

De cijfers in dit hoofdstuk hebben betrekking op legale migratie, dat wil zeggen mensen die legaal in België geregistreerd zijn. De cijfers of indicatoren over de migranten in irregulier verblijf worden gepresenteerd in hoofdstuk 7 (regularisaties), of in andere Myria[8] publicaties. Asielzoekers in een lopende procedure worden hier niet opgenomen, maar in hoofdstuk 4 (Internationale Bescherming). Hun verblijf is echter niet irregulier, maar statistieken over immigratie of eerste verblijfstitels worden enkel opgenomen naargelang er al dan niet een internationaal beschermingsstatuut verleend werd.

De voornaamste cijfers over **legale migratie** (Figuur 4) in België kunnen op twee manieren in kaart worden gebracht: op basis van de stocks of op basis van de stromen.

- De gegevens over de **stocks** hebben betrekking op de personen die zich op een welbepaalde datum op het Belgisch grondgebied bevinden. Met dat type van gegevens kan de samenstelling van de bestudeerde bevolking op een gegeven ogenblik worden achterhaald, op basis van verschillende indicatoren.
- De gegevens over de **stromen** hebben betrekking op de migratiebewegingen van bevolkingsgroepen die het Belgische grondgebied binnenkomen of verlaten. Die stromen kunnen afzonderlijk worden berekend voor de vreemdelingen en voor de Belgen die zich in België komen vestigen of het grondgebied verlaten. De stromen worden doorgaans berekend voor een periode van één jaar, bijvoorbeeld voor het hele jaar 2015, en tellen in dat geval alle bewegingen bij elkaar op die tijdens dat jaar hebben plaatsgevonden. Die gegevens moeten onafgebroken worden geregistreerd, waardoor ze een zeer volledig beeld geven van het migratiefenomeen en het mogelijk maken om algemene tendensen over min of meer lange tijdsperioden te observeren.

1. GEÏMMIGREERDE BEVOLKING, VREEMDELINGEN EN BELG GEWORDEN VREEMDELINGEN

1.1. | België telt meer immigranten dan vreemdelingen

De termen *geïmmigreerde bevolking, vreemde bevolking of bevolking van vreemde origine* worden courant gebruikt zonder dat daarbij echter altijd nader wordt bepaald op welke groep van personen ze betrekking hebben. Deze termen zijn niet exclusief. Sommige personen maken deel uit van verschillende categorieën. Zo is het mogelijk om bijvoorbeeld tegelijk geïmmigreerd te zijn en buitenlander.

Kader 2

Enkele kernbegrippen

De **geïmmigreerde bevolking**. Dit zijn alle personen die in het buitenland geboren zijn en officieel in België verblijven. Ze hebben dus een ander land verlaten om zich in België te komen vestigen. Het criterium is het *geboorteland*, los van de nationaliteit van de persoon.

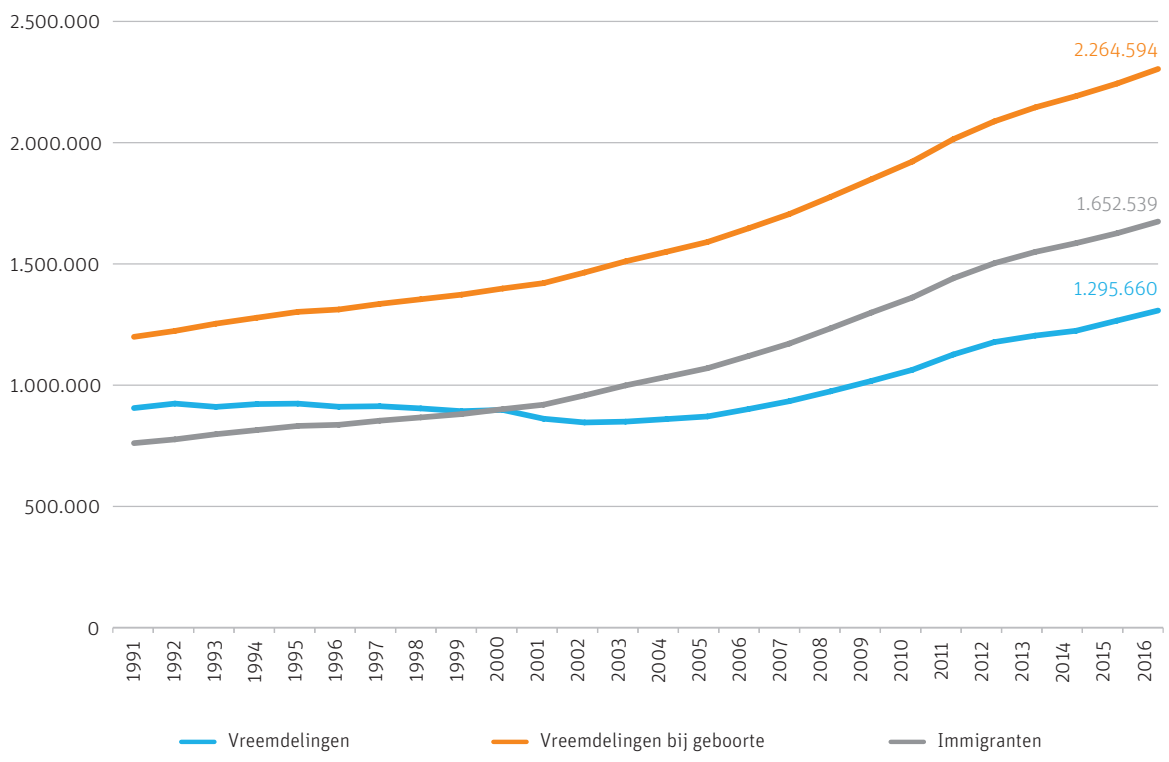
8 Myria (2013), *Statistisch en demografisch jaarverslag over migratie en van immigratie afkomstige bevolking in België*, p. 178.

De **vreemde bevolking (of bevolking met een vreemde nationaliteit).** Hieronder vallen alle personen die niet de Belgische nationaliteit hebben en officieel in België verblijven (ongeacht of ze in België of in het buitenland geboren zijn). Het weerhouden criterium hier is de *huidige nationaliteit*. In de Belgische statistieken wordt een persoon die zowel de Belgische als een vreemde nationaliteit heeft (een dubbele nationaliteit dus), uitsluitend als Belg en niet als vreemdeling beschouwd.

De **bevolking van vreemde origine**. We definiëren die bevolkingsgroep als alle personen die niet de Belgische nationaliteit hebben en officieel in België verblijven. Ze kunnen in België of in het buitenland geboren zijn. Sommigen zijn dus Belg geworden, anderen niet. Het criterium is de *nationaliteit bij de geboorte*.

Op dit ogenblik zijn er in België meer immigranten (van buitenlandse origine) dan vreemdelingen: België telde op 1 januari 2016 1,665 miljoen immigranten geteld tegenover 1,29 miljoen vreemdelingen. Dat is nochtans niet altijd zo geweest. Voor de jaren 2000 waren er in België 900.000 vreemdelingen en 760.000 immigranten. Op nagenoeg een kwarteeuw tijd is de geïmmigreerde bevolking verdubbeld, terwijl de vreemde bevolking met ongeveer 30% is toegenomen. De bevolking van vreemde origine stijgt al sinds een twintigtal jaar nagenoeg onafgebroken, met een jaarlijkse groei tussen 1 en 5%. Verklaart dat waarom het aantal vreemdelingen niet even snel toeneemt als het aantal immigranten? In werkelijkheid heeft het aantal vreemdelingen tussen 1991 en 2000 een periode van stagnering gekend en is het sinds zowat vijftien jaar opnieuw lichtjes aan het stijgen. Die ontwikkelingen kunnen worden verklaard door een combinatie van de immigratiestromen en de nationaliteitswijzigingen. Er kan worden vastgesteld dat de immigratiestroom, met andere woorden het aantal personen dat elk jaar het land binnenkomt, vooral sinds 2000 (cfr. supra) sterk stijgt. Tegelijk vertoonde het aantal verkrijgingen van de Belgische nationaliteit door vreemdelingen een stijgende tendens tot in het begin van de jaren 2000, terwijl het sindsdien aan het stagneren is (zie hoofdstuk 8). Een sterke immigratie in combinatie met een beperkt aantal verkrijgingen van de Belgische nationaliteit leidt tot een toenemend aantal vreemdelingen, en omgekeerd.

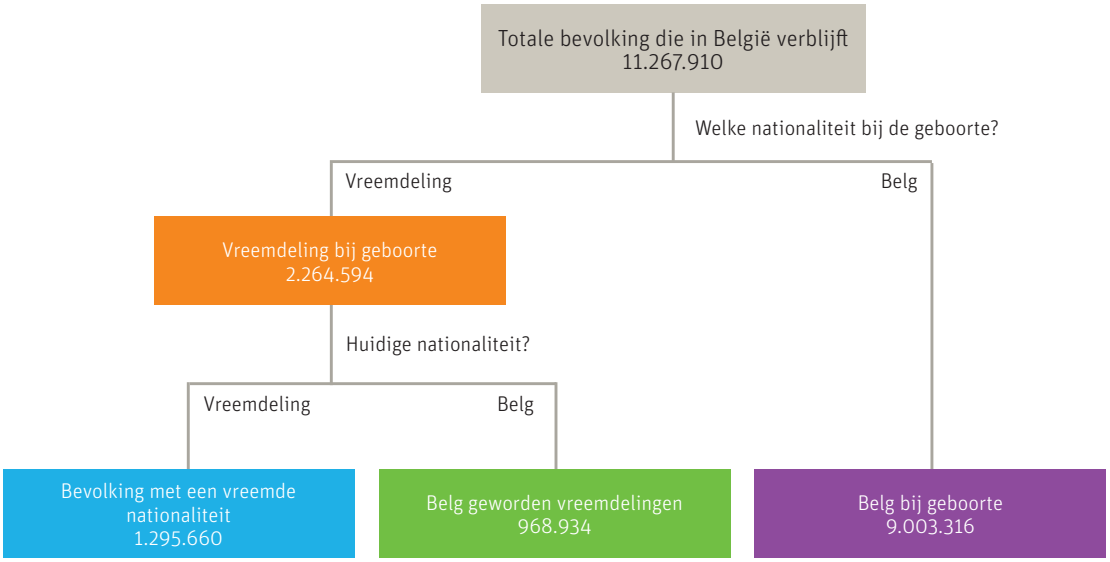
Figuur 4. Evolutie van het aantal immigranten, vreemdelingen en personen van vreemde herkomst in België, 1991-2016, op 1 januari van elk jaar (Bron: Statistics Belgium, DEMO/UCL)

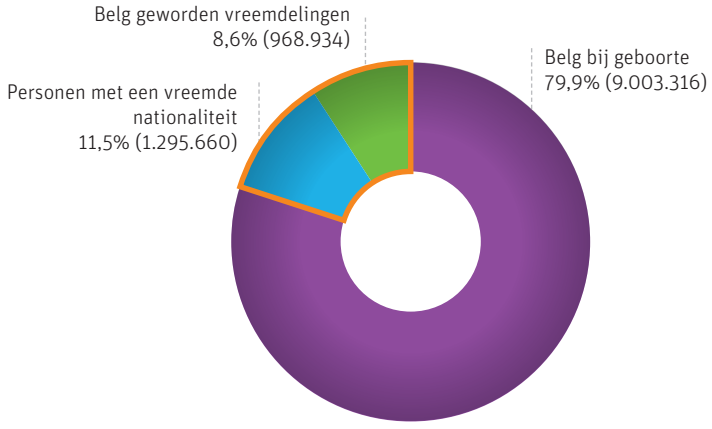

1.2. | Van de 11.267.910 inwoners van België zijn er 20% geboren met een buitenlandse nationaliteit

Op 1 januari 2016 telde de *als vreemdeling geboren bevolking* 2.206.259 personen. Dat is 20% van de 11.209.044 inwoners van België. Onder de personen van vreemde origine, heeft een iets meer dan de helft de originele nationaliteit behouden, terwijl de rest de Belgische nationaliteit verwierf. Onder de personen van vreemde origine kunnen twee groepen worden onderscheiden: 1.295.660 personen hebben een vreemde nationaliteit, oftewel 11,5% van alle inwoners van België; en 968.934 personen die geboren zijn met een vreemde nationaliteit, oftewel 8,6% van de inwoners van België.

Figuur 5. Verdeling van de Belgische en de vreemde populatie in België op 1 januari 2016
(Bron: Statistics Belgium, DEMO/UCL)

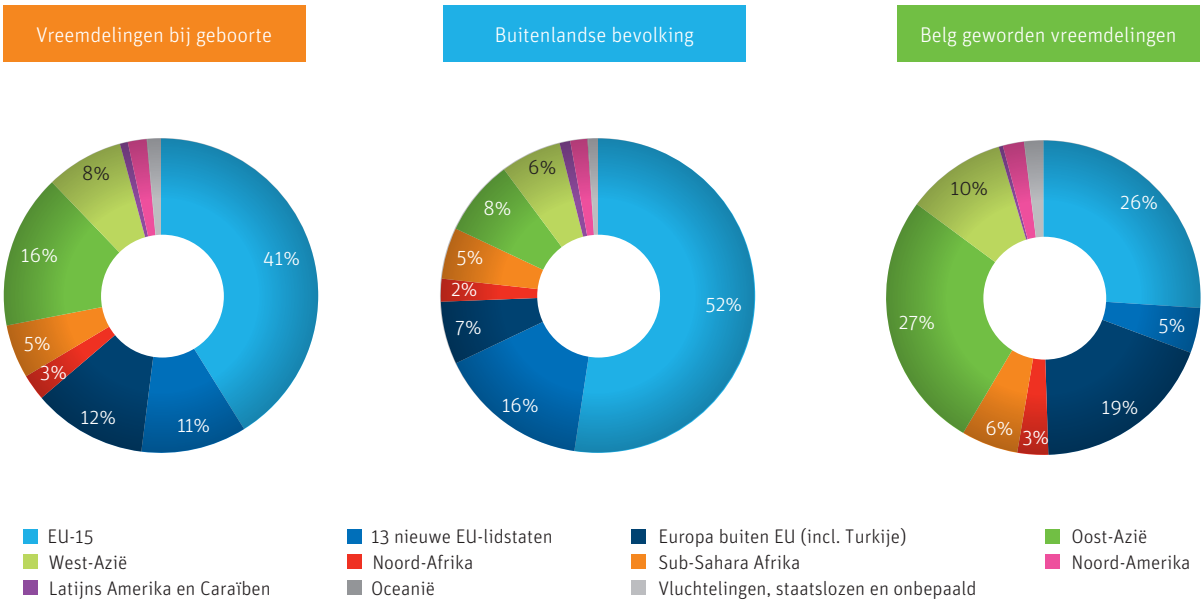

1.3. | De meerderheid van de personen van buitenlandse origine komen uit EU-landen

De oorsprong van personen varieert sterk naargelang de gebruikte indicator. Van de personen van buitenlandse afkomst (dus geboren met een buitenlandse nationaliteit), komt meer dan de helft (52%) uit een land van de EU-28.

Figuur 6. Verdeling volgens nationaliteit van oorsprong van de buitenlandse bevolking en buitenlanders die Belg zijn geworden op 1 januari 2016 (Bron: Statistics Belgium, DEMO/UCL)

Tabel 1. Belangrijkste nationaliteiten van oorsprong volgens 3 indicatoren, 1 januari 2016
(Bron: Statistics Belgium, DEMO/UCL)

Vreemdelingen bij geboorte			Buitenlandse bevolking			Belg geworden vreemdelingen		
Marokko	309.166	14%	**Frankrijk**	162.482	13%	**Marokko**	226.349	23%
Italië	273.723	12%	**Italië**	157.227	12%	**Turkije**	119.051	12%
Frankrijk	212.060	9%	**Nederland**	152.084	12%	**Italië**	116.496	12%
Nederland	183.614	8%	**Marokko**	82.817	6%	**Frankrijk**	49.578	5%
Turkije	155.701	7%	**Roemenië**	73.917	6%	**DR Congo**	38.257	4%
Polen	94.428	4%	**Polen**	70.766	5%	**Nederland**	31.530	3%
Roemenië	84.589	4%	**Spanje**	62.072	5%	**Polen**	23.662	2%
Spanje	75.978	3%	**Portugal**	44.386	3%	**Algerije**	17.958	2%
DR Congo	59.366	3%	**Duitsland**	39.523	3%	**Duitsland**	16.010	2%
Duitsland	55.533	2%	**Turkije**	36.650	3%	**Rusland**	14.251	1%
Andere	*760.436*	*34%*	***Andere***	*413.736*	*32%*	***Andere***	*315.792*	*33%*
Totaal	**2.264.594**	**100%**	**Totaal**	**1.295.660**	**100%**	**Totaal**	**968.934**	**100%**

Als we deze groep in twee verdelen, worden er grote verschillen duidelijk: Meer dan twee derde van de personen met een vreemde nationaliteit is afkomstig uit een land binnen de EU-28 (68%), terwijl van de Belg geworden vreemdelingen één derde uit een land binnen de EU-28 komt (31%).

De bevolking met een vreemde nationaliteit in België is hoofdzakelijk Europees. Uit de gegevens die op 1 januari 2016 beschikbaar waren, blijkt dat 52% van de personen van vreemde nationaliteit afkomstig zijn uit de landen van de EU-15 en 68% uit de EU-28. Als we ook rekening houden met de Europese landen die niet tot de EU horen (waaronder Turkije), zijn 75% van de vreemdelingen afkomstig van het Europese continent.

Onder de onderdanen van de EU-15 nemen de Fransen, de Italianen en de Nederlanders de eerste drie plaatsen in. Samen maken ze iets minder dan 37% van de personen van vreemde origine uit. Onder de onderdanen van de dertien nieuwe EU-lidstaten zijn de Roemenen en de Polen sterker vertegenwoordigd dan de andere nationaliteiten. Samen zijn die twee nationaliteiten goed voor iets meer dan 10% van de personen van vreemde nationaliteit. Nog in Europa, maar buiten de grenzen van de EU, is het aandeel van de Turken aanzienlijk: ongeveer 3% van de vreemdelingen. Bij de onderdanen van niet- Europese derde landen, komen de Marokkanen (goed voor 6%), op de vierde plaats na de Fransen, de Italianen, en de Nederlanders.

Wat de Belg geworden vreemdelingen betreft, stellen we het omgekeerde vast: de meesten van hen zijn afkomstig uit derde landen (69%). Om uiteenlopende redenen vragen personen afkomstig uit de Europese lidstaten immers minder vaak de Belgische nationaliteit aan dan onderdanen van derde landen. De redenen waarom ze naar België migreren zijn vaak verschillend en hun voornemen om zich duurzaam in het land te vestigen misschien minder groot. Wat hun rechten en mogelijkheden betreft, staat er voor hen ook minder op het spel: dankzij het vrije verkeer binnen de Europese Unie kunnen ze naar de buurlanden gaan en komen wanneer ze dat willen, zonder dat ze daarvoor de Belgische nationaliteit moeten verkrijgen. De onderdanen van derde landen zijn daarentegen beperkter in hun bewegingsvrijheid en de verkrijging van de Belgische nationaliteit vergroot hun mobiliteit, niet alleen binnen Europa, maar ook elders in de wereld.

De Marokkanen en de Turken staan duidelijk bovenaan in deze categorie. Ze vertegenwoordigden respectievelijk 23% en 12% van alle vreemdelingen die Belg zijn geworden. Daarna volgen de Italianen (12%), de Fransen (5%) en de Congolezen (4%).

Kader 3

Definitie van de groepen van nationaliteiten

In dit jaarverslag worden verschillende groepen van nationaliteiten vermeld. Meestal maken wij een onderscheid tussen 11 verschillende groepen: (1) EU-15; (2) 13 nieuwe lidstaten; (3) Europa buiten de EU (met inbegrip van Turkije); (4) Sub-Saharaans Afrika; (5) Noord-Afrika; (6) West-Azië; (7) Oost-Azië; (8) Latijns-Amerika en de Caraïben; (9) Noord-Amerika; (10) Oceanië; (11) Vluchtelingen, staatlozen en onbepaald. Die nomenclatuur is gebaseerd op die van de Verenigde Naties.

De **landen van de EU-15** zijn België, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, het Verenigd Koninkrijk en Zweden. In dit jaarverslag hebben de cijfers van de EU-15 betrekking op de EU-15 zonder België.

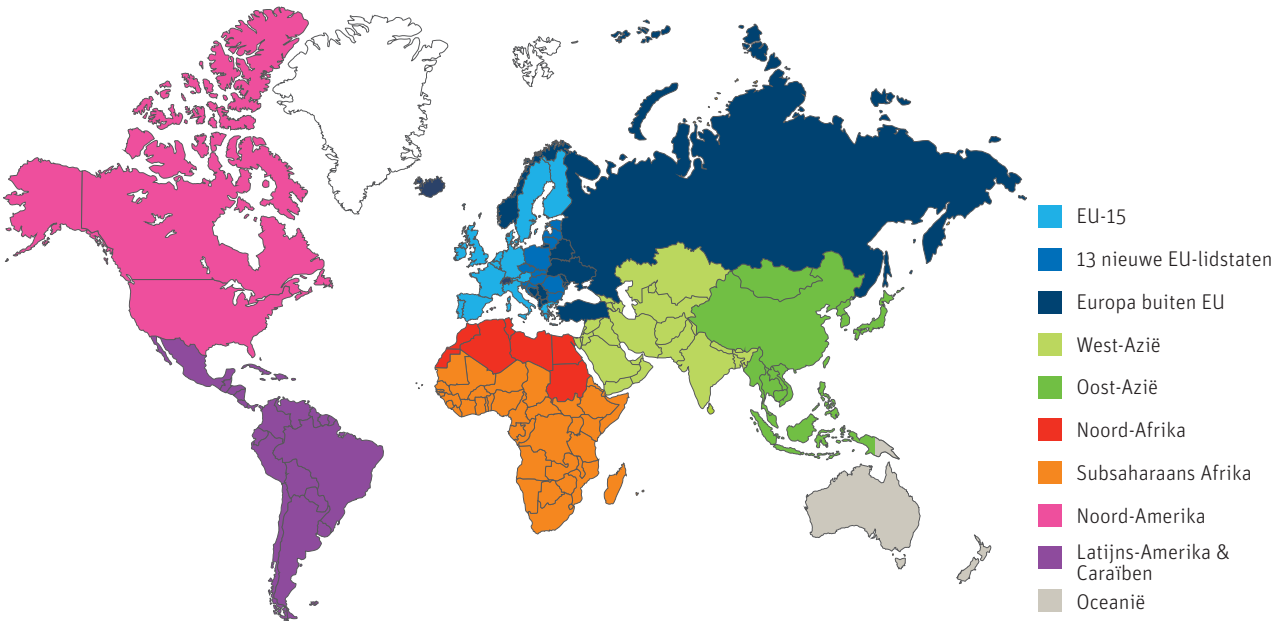
De **dertien nieuwe lidstaten van de EU-28** zijn Bulgarije, Cyprus, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Roemenië, Slovakije, Slovenië en Tsjechië. Aangezien Kroatië tot de Europese Unie is toegetreden in 2013, hebben de statistieken van de jaren daarvoor (tot en met 2012) betrekking op de 'twaalf nieuwe lidstaten' (UE-27).

Onder de **onderdanen van derde landen** of 'derdelanders' worden staatsburgers van alle andere landen van de wereld verstaan die geen deel uitmaken van de EU-28[9]. In die groep wordt nog een onderscheid gemaakt met de notie **Europese landen buiten de EU**. Dat betreft alle Europese landen die geen deel uitmaken van de EU-28[10], met inbegrip van Turkije, namelijk: Albanië, Andorra, Bosnië-Herzegovina, IJsland, Kosovo, Liechtenstein, Monaco, Macedonië, Moldavië, Montenegro, Noorwegen, Oekraïne, Rusland, San Marino, Servië, Wit-Rusland en Zwitserland. Door Turkije in deze categorie op te nemen, blijven we in overeenstemming met de classificaties die de Belgische (Statistics Belgium) en Europese (Eurostat) diensten voor statistiek hun statistieken gebruiken.

Voor het eerst onderscheiden we in dit jaarverslag twee subregio's in Azië:

- **Oost-Azië** staat voor de subregio's die de Verenigde Naties Oost-Azië (China, Japan, Korea etc.) en Zuidoost-Azië (Cambodja, de Filippijnen, Indonesië, Maleisië etc.) noemen.
- **West-Azië** omvat de subregio's Centraal-Azië (Kazachstan, Kirgizië ...), Zuid-Azië (Afghanistan, Bangladesh, India, Iran, Pakistan etc.) en West-Azië (Armenië, Irak, Israël ...).

Kaart 1. Landen van de wereld verdeeld in 10 regio's (Bron: Myria)

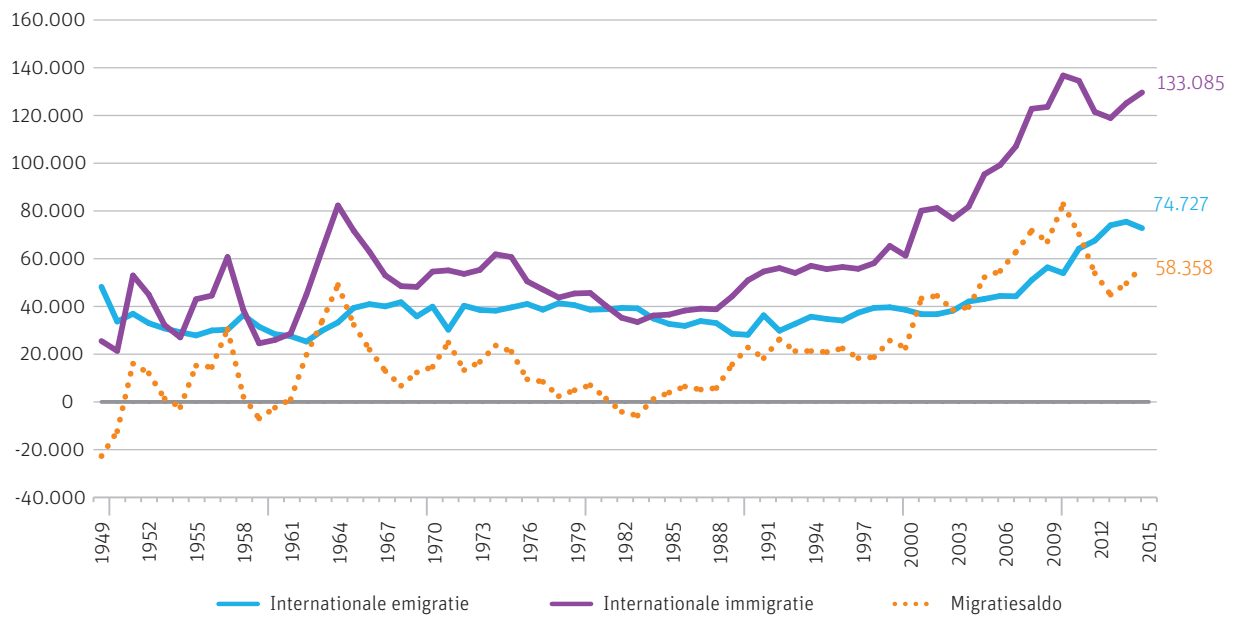

9 Vóór 2013 maakte Kroatië deel uit van die groep. De onderdanen van derde landen waren dus afkomstig uit alle landen van de wereld die geen deel uitmaakten van de EU-27.

10 De EU-27 voor de gegevens van de jaren vóór 2013.

1.4. | Migratiestromen: onzekere recente trends

Figuur 7. Evolutie van het aantal immigraties en emigraties van vreemdelingen, 1948-2015 (Bron: Statistics Belgium)

Na verscheidene jaren van aanhoudende groei (tussen 2003 en 2010), zijn de immigraties van vreemdelingen gedurende drie opeenvolgende jaren gedaald (2011, 2012 en 2013). Toch lijkt deze tendens zich niet door te zetten. In 2014 en 2015 werd er een lichte stijging opgetekend van het aantal immigranten.

Ondanks de geobserveerde fluctuatie, doen die ontwikkelingen zich voor direct na een periode van uitgesproken sterke groei van de immigraties sinds de jaren 1980. Tussen 1985 en 2015 verdrievoudigden de immigraties. In de naoorlogse periode en in de jaren 1960 werd de immigratie door de Belgische overheid aangemoedigd in het kader van bilaterale tewerkstellingsakkoorden. Sinds de jaren 1970, en in het bijzonder vanaf 1974, werd daarentegen een restrictiever beleid gevoerd om de arbeidsmigratie te beperken. Die initiatieven hebben wel degelijk tot een vertraging van de immigraties wegens werk-gerelateerde motieven geleid. Niettemin zijn vreemdelingen globaal genomen het land blijven binnenkomen en is hun aantal sinds de jaren 1980 zelfs gestegen. Die laatste tendens is in de tijd gespreid. Zij kan dus niet als conjunctureel worden bestempeld.

Sinds het midden van de jaren 1980 zijn er duidelijk minder emigraties van vreemdelingen geweest dan immigraties, wat voor die hele periode tot een positief en stijgend migratiesaldo heeft geleid. Ook al is België vandaag de dag vooral een immigratieland (met een positief migratiesaldo van 58.358 in 2015), toch vertonen ook de emigraties een duidelijke stijging, in het bijzonder sinds het begin van de jaren 2000. Die tendens weerspiegelt een globale toename van de mobiliteit.

Kader 4

Definitie

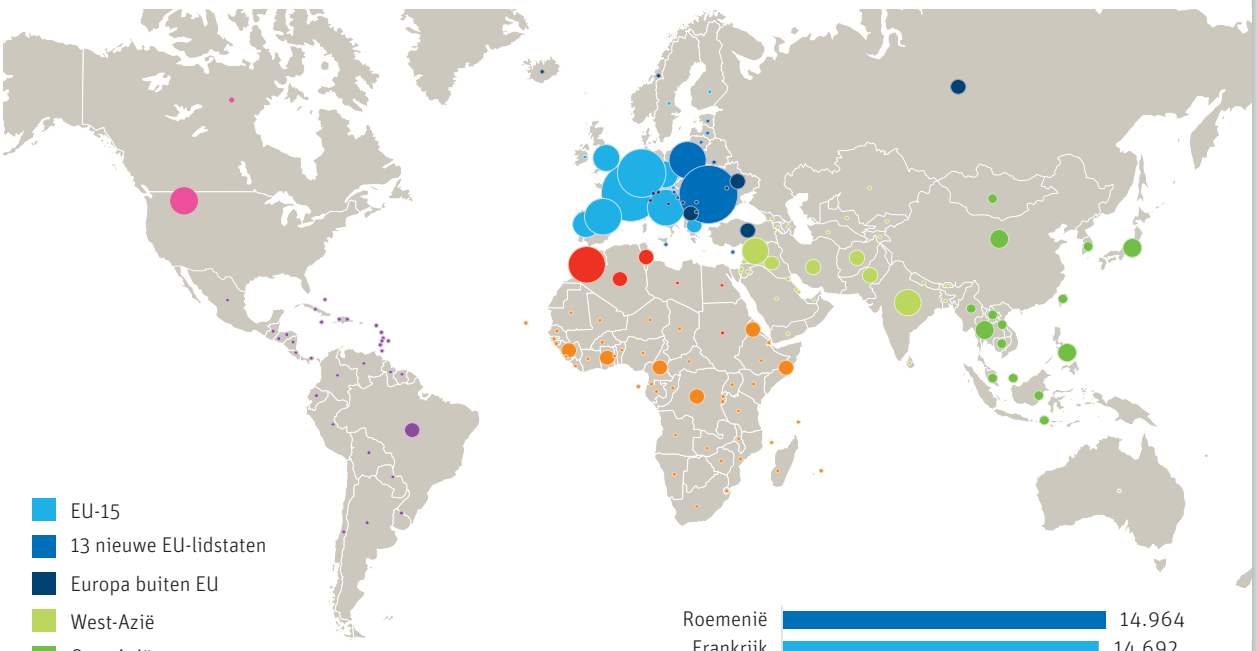
Het **migratiesaldo** is het verschil tussen het aantal immigraties en het aantal emigraties tijdens een welbepaalde periode. Een positief migratiesaldo wijst er dus op dat er in die periode meer personen het land zijn binnengekomen dan er zijn vertrokken. Een negatief saldo wijst op het tegenovergestelde.

1.5. | 60% van de immigranten komen uit de EU-28

De burgers van de EU-28 staan zeer ruim aan de leiding voor alle andere regio's en vertegenwoordigen in 2015 meer dan 60% van de immigraties. Onder die onderdanen van de EU-28, de voornaamste nationaliteit van oorsprong is die van Roemenië (11% van het totaal aantal buitenlandse immigraties), Frankrijk (11%), Nederland (8%), Polen (5%), Italië (5%), Spanje (4%) en Bulgarije (4%). Sinds 2014, voor het eerst in de immigratiegeschiedenis van België, voeren de Roemenen de rangschikking aan, gevolgd door de Fransen (Myriatics 3). De Europese onderdanen van landen buiten de EU vertegenwoordigen slechts 5% van de immigraties, met Turkije als voornaamste herkomstland (1,5% van het totaal aantal immigraties van vreemdelingen).

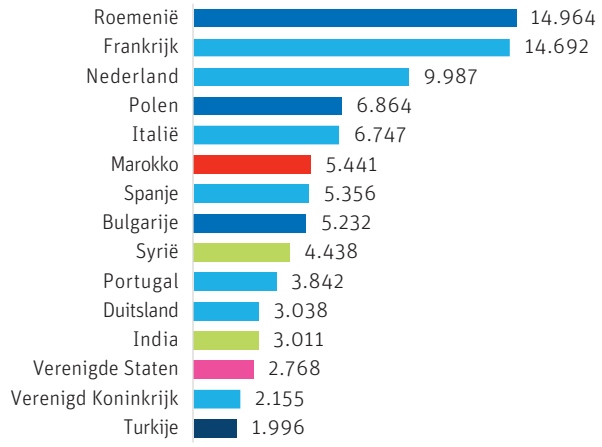
Het Aziatische continent deelt de tweede plaats met Afrika, die ieder 14% van de immigraties van vreemdelingen voor hun rekening nemen. Het merendeel van de immigraties uit de West-Aziatische subregio (10%) betreft Indiërs, Syriërs, Afghanen, en Pakistanen. Samen vertegenwoordigen die vier landen twee derde van de immigraties uit die regio. Bij de immigraties afkomstig uit Oost-Azië (4%) gaat het voornamelijk om Chinezen en Japanners. De immigranten uit Noord-Afrika (6%) komen hoofdzakelijk uit Marokko. Kameroen en DR Congo zijn de belangrijkste landen uit Sub-Sahara Afrika (8%).

Kaart 2. Immigratiestromen naar België in 2015 (Bron: Statistics Belgium)

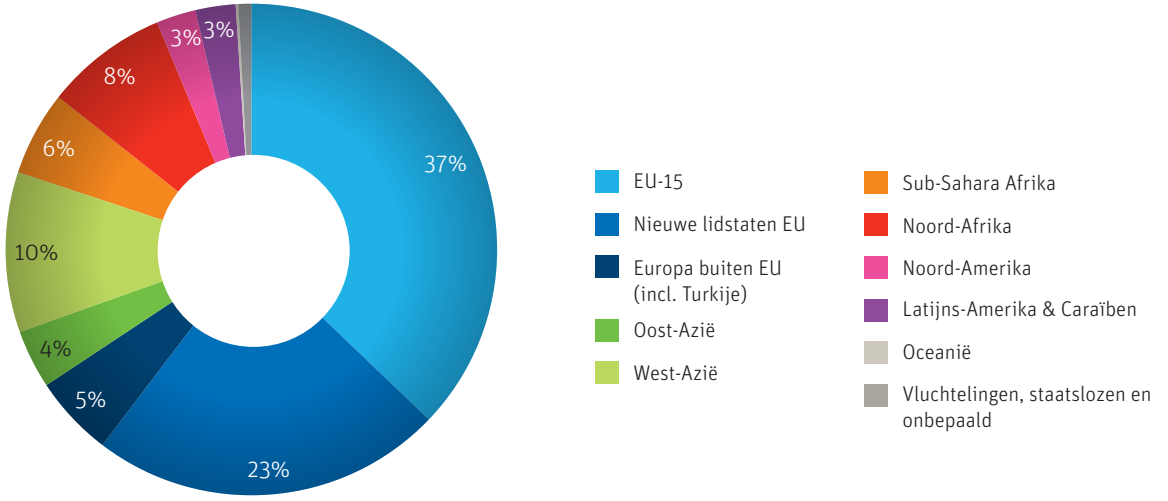

Aantal legale immigraties

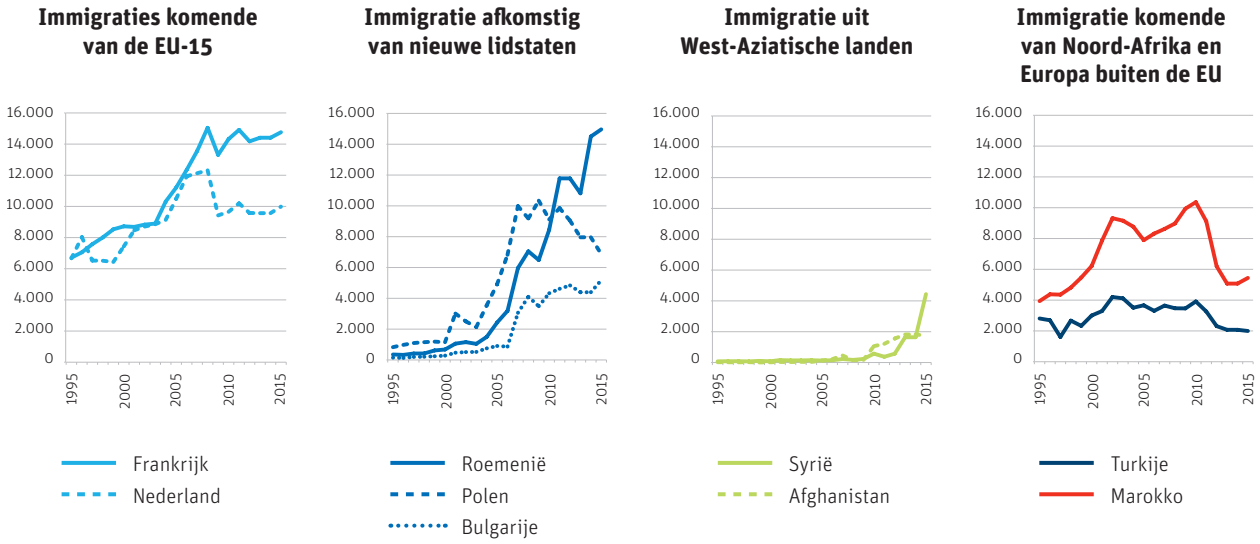
8.001 - 10.000
2.001 - 5.000
1 - 500
10.001 - 15.000
5.001 - 8.000
501 - 2.000

Figuur 8. Verdeling van de immigraties van vreemdelingen volgens de grote regio's in 2015
(Bron: Statistics Belgium)

Figuur 9. Evolutie van de immigratiestromen[11] voor enkele herkomstnationaliteiten, 1995-2015
(Bron: Statistics Belgium)

Tussen 1995 en 2015 zijn er belangrijke veranderingen opgetreden in de samenstelling van de immigratiestromen. Het gaat hierbij onder andere om:

- **Een aanzienlijk aandeel van de immigraties uit de nieuwe lidstaten van de EU.**
  Indien de immigraties uit de lidstaten van de EU-28 tegenwoordig de zeer grote meerderheid uitmaken (60%), dan komt dit voornamelijk door de recente uitbreiding van de EU. In 2005, na toetreding tot de EU het jaar voordien van tien nieuwe lidstaten: het aandeel immigraties vanuit deze lidstaten in het totale aantal immigraties van vreemdelingen bedroeg 8%. Het voornaamste herkomstland was Polen, met ongeveer 4.900 immigraties in 2005. In dat jaar bekleedde Polen de vierde plaats in de rangschikking

11 We presenteren enkel de nationaliteiten die de belangrijkste trendbreuk uitmaken.

van immigratiestromen en het land wist die plaats te behouden tot in 2014. Met de toetreding van Bulgarije en Roemenië (in 2007) en later Kroatië (in 2013) tot de EU, steeg het aandeel van de nieuwe lidstaten geleidelijk tot 23% in 2015. Daarbij springt vooral de pijlsnelle opgang van de Roemeense immigraties in het oog: in 1995 vertegenwoordigden ze minder dan 1% van de immigraties, tegenover 11% in 2014. In absolute cijfers zijn de immigraties uit Roemenië op twintig jaar tijd gestegen van 520 naar ongeveer 15.000, waardoor ze de op eerste plaats komen.

- **Proportionele vermindering van de immigraties uit de landen van de EU-15**
  In absolute cijfers zijn de immigraties afkomstig uit de landen van de EU-15 in de afgelopen twintig jaar gestadig blijven toenemen. In verhouding tot de totaliteit van de migraties van vreemdelingen, daarentegen, zijn ze aan het dalen, in het bijzonder sinds de toetreding van de nieuwe lidstaten tot de EU. De nationaliteiten van de buurlanden (met name Frankrijk en Nederland) vertegenwoordigen 25% van alle immigraties in 2005, tegenover 19% in 2015, waardoor ze sinds 2014 de eerste plaats in de rangschikking moesten afstaan aan Roemenië.

- **Belangrijke en recente vermindering van de immigraties uit Marokko en Turkije**
  De daling van het aantal personen afkomstig uit Noord-Afrika en uit Europa buiten de EU die tussen 2005 en 2015 werd vastgesteld, betreft twee nationaliteiten: de Marokkanen en de Turken. Die evolutie is zowel in relatieve als in absolute termen merkbaar. In de loop van het afgelopen decennium, zijn de Marokkaanse immigraties gedaald van 7.892 naar 5.441 (ofwel een vermindering van 31%) en de Turkse immigraties van 3.664 naar 1.996 (ofwel een vermindering van 46%).

- **Recente stijging van de immigraties uit West-Azië**
  Terwijl het aandeel immigraties uit deze subregio stabiel was tussen 1995 en 2005, is het tussen 2005 en 2015 meer dan verdriedubbeld (van 3% naar 10% van het totale aantal immigraties). Die evolutie heeft ertoe geleid dat Syriërs, Afghanen en Irakezen hun opwachting maken onder de vijfentwintig voornaamste nationaliteiten van immigranten. In werkelijkheid nemen de gegevens van 2015 de registerwijzigingen mee op in de berekening van de immigraties, met andere woorden personen die een vorm van internationale bescherming hebben gekregen of op basis van een ander feit werden geregulariseerd, worden aan de andere componenten van de legale immigratie toegevoegd (zie Kader 5), terwijl dit met de gegevens van 2005 niet mogelijk was. Die drie nationaliteiten komen dus voornamelijk via asielaanvragen in de rangschikking voor. Voor deze drie zijn tussen 50 en 70% van de immigraties immers het gevolg van registerwijzigingen.

Kader 5

Berekeningen van de internationale immigratie- en emigratiestromen

De internationale immigraties en emigraties bestaan telkens uit drie componenten (volgens de methodologie die wordt gevolgd door de Algemene Directie Statistiek – Statistics Belgium)[12]:

Immigratie =
aangegeven immigraties + herinschrijvingen van geschrapte personen + registerwijzigingen

- de *aangegeven immigraties* betreffen alle binnenkomsten op het grondgebied van meer dan drie maanden die aangegeven worden door de personen in het onderzochte jaar. Het betreft het voornaamste onderdeel van de immigraties (in 2015 vertegenwoordigden de aangegeven immigraties 83% van de internationale immigraties, zoals berekend door Statistics Belgium).

- de *herinschrijvingen van ambtshalve geschrapte personen* zijn personen die uit het register werden geschrapt (bijvoorbeeld omdat hun afwezigheid was vastgesteld) en die opnieuw worden ingeschreven. Deze gevallen vertegenwoordigen iets minder dan 7% van de immigraties in 2015.

- de *registerwijzigingen* hebben betrekking op de personen die van het wachtregister overgaan naar een ander register, omdat ze de status van vluchteling hebben gekregen of op een andere basis werden geregulariseerd. Zij vertegenwoordigen iets meer dan 10% van de immigraties in 2015.

Emigratie =
aangegeven emigraties + ambtshalve schrappingen + registerwijzigingen

- de *aangegeven emigraties* betreffen alle personen die het grondgebied voor een periode van meer dan drie maanden hebben verlaten en daarvan aangifte hebben gedaan in de loop van het onderzochte jaar. In 2015 vertegenwoordigden de aangegeven emigraties 57% van de internationale emigraties zoals berekend door Statistics Belgium. Aangifte doen van een vertrek kan voor sommigen immers een vervelende taak zijn of kan in sommige gevallen bewust achterwege worden gelaten door personen die bepaalde voordelen verbonden met hun inschrijving willen blijven genieten (sociale bijstand, verblijfsrecht ...) of schrik hebben om die te verliezen.

- de *ambtshalve schrappingen* zijn personen wiens vertrek op één of andere manier opgemerkt werd door de overheid, of van wie de verblijfsvergunning is verlopen. Ze worden daarom uit het register verwijderd. Dat deze uitgangen worden geteld als emigratie is een statistische aanpassing. Het gaat hier over 43% van de emigraties in 2015. Het aantal geschrapte personen is nipt meer dan de mensen die verklaren dat ze het land verlaten.

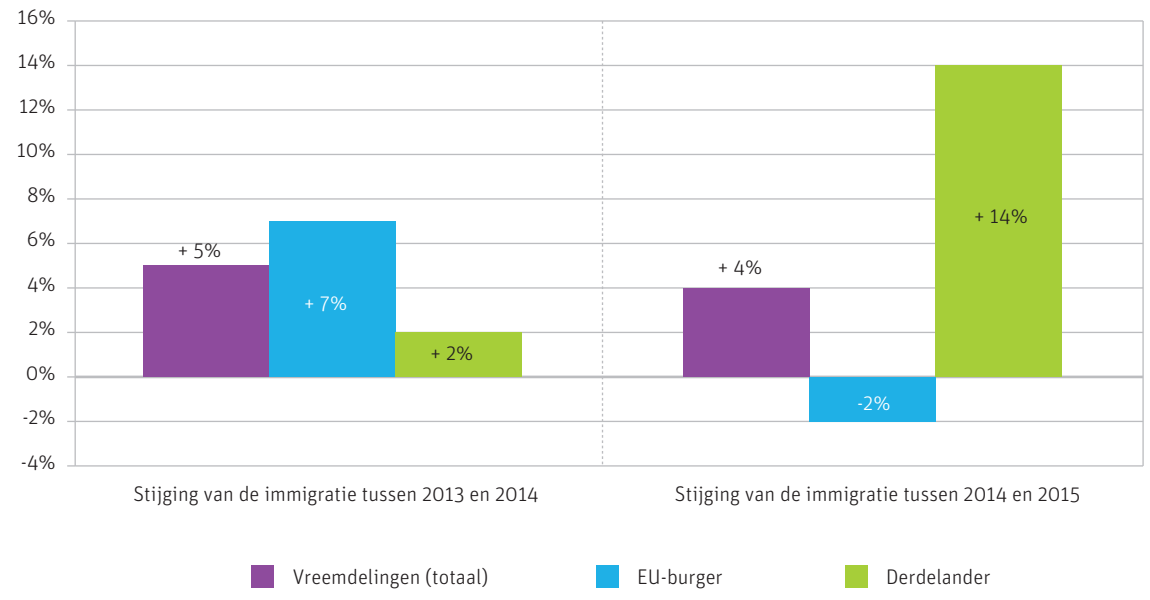
- de *registerwijzigingen* hebben betrekking op de personen die van een ander register (bevolkings- of vreemdelingenregister) in het wachtregister worden gezet. Dit vertegenwoordigde in 2015 minder dan 1% van de emigraties.

12 Voor meer details over de berekening van de immigratiestromen en de emigratiestromen en over de methodologische veranderingen doorheen de tijd, cf. Demografisch en statistisch rapport 2013.

1.6. | Asielstromen verschijnen in de statistieken over geregistreerde immigraties in België in 2015

Net zoals in 2014 werd er in 2015 een lichte stijging geregistreerd van de immigratie (+5% tussen 2013 en 2014 en +4% tussen 2014 en 2015). De aard van deze verhogingen verschillen echter sterk, in het bijzonder wat betreft de oorsprong. In 2014 was de toename van de internationale immigratie vooral te danken aan de toegenomen immigratie uit EU-landen (+7%). De immigratie uit Roemenië nam 1,4 maal toe tussen 2013 en 2014, wat meteen de meest ingrijpende verandering uitmaakt gedurende deze twee jaren. In 2015 waren de ontwikkelingen van een andere aard: de immigratie uit Europese landen nam af (-2%), terwijl die van derde landen sterk toenam (+14%). Vooral immigratie van personen uit Azië is sterk gestegen. Het aantal immigraties van Syriërs valt op: die verdrievoudigde bijna (x2,6) tussen 2014 en 2015 (1726 en 4438 immigraties). Zoals hierboven uitgelegd (Kader 5) tellen de statistieken over internationale migratie de wijzigingen in het register op met de gemelde aankomsten en met herinschrijvingen van de schrappingen. Terwijl de toename van de immigratie waargenomen in 2014 vooral toe te schrijven was aan een stijging van gemelde aankomsten (voornamelijk Roemenen), reflecteerde de toename van 2015 een aanzienlijke toename van de veranderingen in de registers (voornamelijk Syriërs). Op deze manier worden de asielstromen zichtbaar via de statistieken over legale immigratie die geregistreerd werd in 2015[13].

Figuur 10. Toename van buitenlandse immigratie tussen 2013 en 2015 (Bron: Statistics Belgium)

13 In hoofdstuk 4, internationale bescherming komen de cijfers over asiel van 2016 aan bod.

Tabel 2. Top 20 van de internationale geregistreerde immigraties in 2013, 2014 en 2015

(Bron: Statistics Belgium)

2013		2014		2015	
Frankrijk	14.328	**Roemenië**	15.002	**Roemenië**	14.964
Roemenië	10.814	**Frankrijk**	14.556	**Frankrijk**	14.692
Nederland	9.568	**Nederland**	9.886	**Nederland**	9.987
Polen	7.961	**Polen**	7.393	**Polen**	6.864
Spanje	6.417	**Italië**	6.907	**Italië**	6.747
Italië	6.256	**Spanje**	6.440	**Marokko**	5.441
Marokko	5.073	**Bulgarije**	5.723	**Spanje**	5.356
Portugal	4.610	**Marokko**	5.291	**Bulgarije**	5.232
Bulgarije	4.442	**Portugal**	3.954	**Syrië**	4.438
Duitsland	3.002	**Duitsland**	2.951	**Portugal**	3.842
Verenigde Staten	2.614	**India**	2.692	**Duitsland**	3.038
India	2.598	**Verenigde Staten**	2.478	**India**	3.011
Verenigd Koninkrijk	2.084	**Verenigd Koninkrijk**	2.052	**Verenigde Staten**	2.768
Turkije	2.073	**Turkije**	2.052	**Verenigd Koninkrijk**	2.155
DR Congo	1.835	**Syrië**	1.726	**Turkije**	1.996
Afghanistan	1.819	**China**	1.662	**Afghanistan**	1.747
Syrië	1.640	**Afghanistan**	1.654	**DR Congo**	1.731
China	1.637	**DR Congo**	1.639	**China**	1.718
Griekenland	1.450	**Griekenland**	1.459	**Griekenland**	1.558
Rusland	1.349	**Kameroen**	1.457	**Kameroen**	1.546
Andere	*30.509*	***Andere***	*31.491*	***Andere***	*34.254*
Totaal	**122.079**	**Totaal**	**128.465**	**Totaal**	**133.085**

Heeft migratie een geslacht?

In België is het aandeel van vrouwen in het aantal gerapporteerde immigraties toegenomen van 47% in 1992 tot 49% in 2015. In absolute termen overschrijdt het aantal mannelijke immigraties dus het aantal vrouwelijke immigraties, maar immigratie van vrouwen is meer dan die van mannen toegenomen. Tussen 1992 en 2015 nam dit aantal toe met een factor van 2,1 voor vrouwen, tegen 1,9 voor mannen. We noteren ook aanzienlijke verschillen tussen de geslachten op basis van de nationale herkomst van de migranten. In het algemeen is de immigratie uit de landen van de EU-28 (met name Roemenië) gekenmerkt door een sterke mannelijke aanwezigheid. Wat betreft sommige Noord-Afrikaanse landen (Marokko) of Sub-Sahara Afrika (Somalië, Eritrea) en de meeste West-Aziatische landen (Syrië, Afghanistan, Iran) zijn mannen ook oververtegenwoordigd. Omgekeerd bestaan sommige immigratiestromen hoofdzakelijk uit vrouwen, zoals die uit sommige landen in Oost-Europa (Rusland, Oekraïne), of Oost-Azië (Filipijnen).

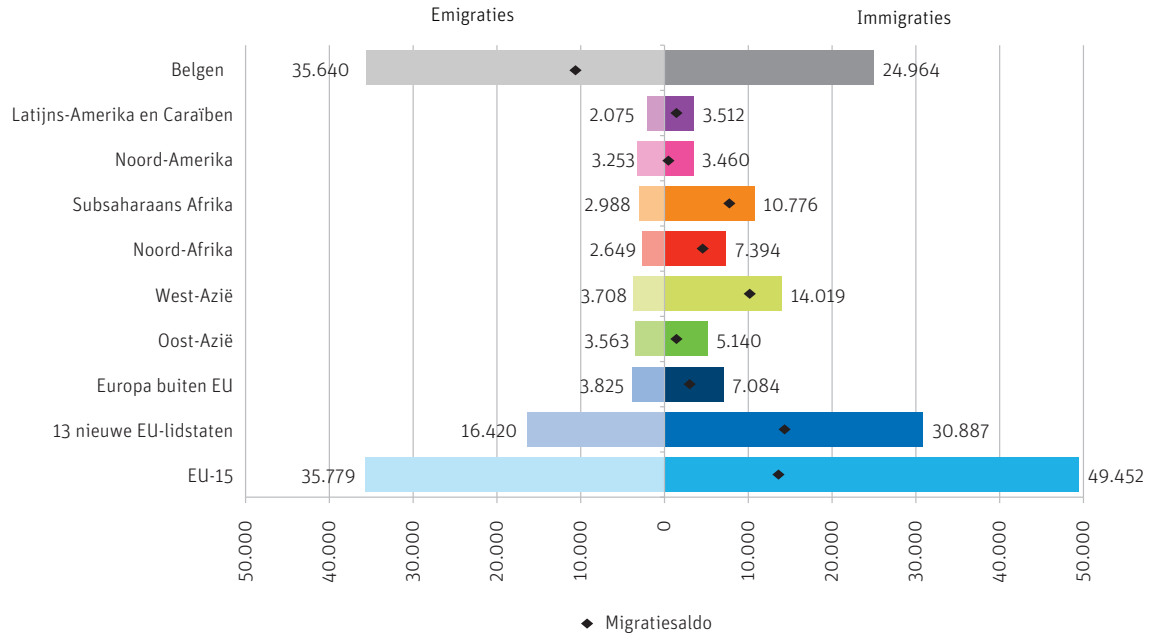
1.7. | Immigraties, emigraties en migratiesaldo van Belgen en vreemdelingen

De immigraties van vreemdelingen vormen de kern van de migraties in België, maar om een volledig beeld te kunnen opmaken, is het belangrijk ook aandacht te besteden aan de *emigraties van vreemdelingen* en aan de *mobiliteit van de Belgen*[14].

De EU-burgers zijn in de meerderheid zowel in de immigratiestromen naar België (60%) als in de emigratiestromen vanuit België (70%) .

Net als de immigraties worden ook **de geregistreerde emigraties van vreemdelingen overwegend beheerst door de Europeanen**. De emigraties die in België worden opgetekend, betreffen voornamelijk EU-burgers. 70% van de immigraties betreft burgers van de EU-28. De personen die België in de loop van 2015 hebben verlaten zijn niet noodzakelijk tijdens datzelfde jaar ook het land binnen gekomen. Emigraties en de immigraties tonen het belang van de internationale mobiliteit in haar geheel aan. . Met andere woorden, de migraties van vreemdelingen zijn niet beperkt tot de aankomst van vreemdelingen in België, maar omvatten eveneens hun vertrek van het grondgebied. Zo is het bijvoorbeeld interessant op te merken dat er in 2015 voor elke 10 immigraties gemiddeld 6 emigraties werden geregistreerd. Die ratio varieert sterk naargelang de herkomst van de migranten, daar ze tussen 3 emigraties per 10 immigraties schommelt voor de Afrikaanse en West-Aziatische nationaliteiten tot 7 emigraties per 10 immigraties voor de nationaliteiten van de EU-15 en Oost-Azië. Voor de Noord- Amerikanen bedraagt die verhouding 9 emigraties voor 10 immigraties.

Figuur 11. Aantal immigraties, emigraties en migratiesaldo voor de vreemdelingen (per nationaliteitengroep) en voor de Belgen, 2015 (Bron: Statistics Belgium)

14 De migraties van Belgen bestaan niet alleen uit bewegingen van personen die als Belg geboren zijn en beslissen om zich in België te vestigen of het land te verlaten. Die cijfers dekken een bijzonder groot aantal profielen. Indien, bijvoorbeeld, personen die met een vreemde nationaliteit geboren zijn naar België migreren, tijdens hun verblijf in het land door naturalisatie de Belgische nationaliteit verkrijgen en vervolgens het land verlaten, dan worden die personen tot de bewegingen (in dit geval de emigraties) van Belgen gerekend, terwijl hun immigratie onder de bewegingen uitgevoerd door personen van vreemde nationaliteit was geregistreerd. De analyse van de migratiebewegingen van de Belgen groepeert dus niet alleen de immigraties of emigraties van Belgen bij de geboorte, maar ook de bewegingen van personen met een soms bijzonder profiel.

Wat de mobiliteit van de Belgische onderdanen betreft, is de tendens omgekeerd, aangezien er 14 emigraties worden geregistreerd voor elke 10 immigraties. In tegenstelling tot wat het geval is voor de migratiestromen van de vreemdelingen, verlaten meer Belgen het land dan er binnenkomen. Dit leidt tot een negatief migratiesaldo, terwijl dit saldo bij de vreemdelingen ruimschoots

positief is. In 2014 werden 36.497 emigraties van Belgen geregistreerd tegenover 25.483 immigraties, wat een negatief saldo van -11.014 oplevert. Die tendens is vrij stabiel doorheen de tijd, vooral sinds 2010.

2. DE WETTELIJKE MIGRATIE-MOTIEVEN VAN ONDERDANEN VAN DERDE LANDEN

Om de samenstelling van de immigratiestromen te begrijpen, is het interessant om te weten in welke context de migranten aangekomen zijn in België. Statistieken over de eerste verblijfsvergunningen zijn beschikbaar op de website van Eurostat, maar alleen voor onderdanen van derde landen. We moeten dus in gedachten houden dat de EU-burgers, die de meerderheid van de immigraties in België vertegenwoordigen, van de volgende analyses zijn uitgesloten.

Onderdanen van derde landen die het grondgebied betreden moeten hun aankomst bij het gemeentebestuur melden en krijgen een verblijfsvergunning op basis van het type visum of de verblijfsvergunning die ze hebben. Dat gezegd zijnde, mensen kunnen meerdere redenen hebben om te migreren. Ze passen daarom soms moeilijk in één van de voorziene administratieve categorieën. We bestuderen hier dus de juridische redenen en niet de persoonlijke motieven van de migratie, met alle nuances die dit vereist.

2.1. | In België, toename van de eerste verblijfstitels voor vluchtelingen en personen die subsidiaire bescherming genieten

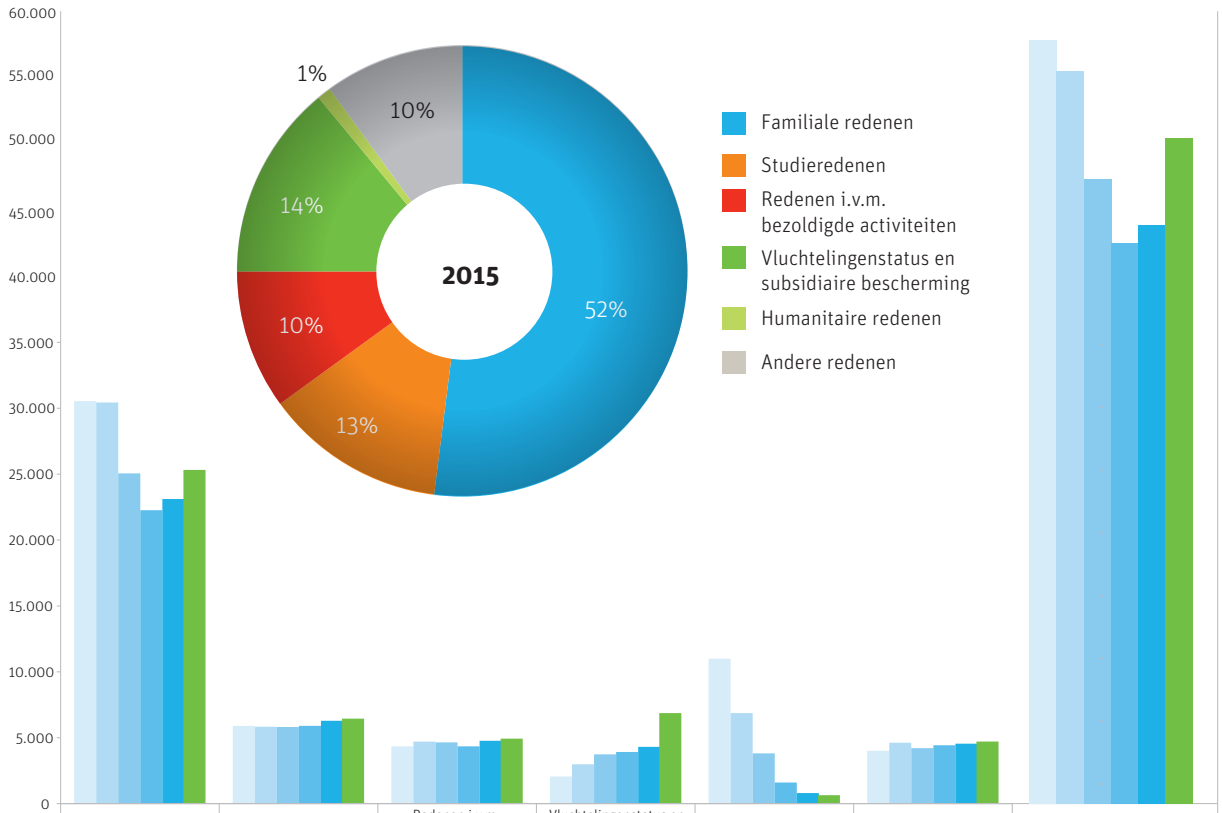
In vergelijking met 2014 is het aantal onderdanen van derde landen die een eerste verblijfsvergunning kregen in België gestegen met 14% in 2015 (zie figuur 9). Meer dan de helft van deze verblijfstitels werden uitgegeven om familiale redenen (52%). Dit aandeel bleef stabiel ten opzichte van voorgaande jaren. Er werd daarentegen een grote toename genoteerd bij de personen die een eerste verblijfsvergunning kregen na het verkrijgen van de status van vluchteling of subsidiaire bescherming. In 2015 kwam dit soort eerste verblijfstitels voor het eerst op de tweede plaats na de familiale redenen, oftewel 14% van alle eerste verblijfstitels aan onderdanen van derde landen (een meer dan verdrievoudiging in vijf jaar). Daarop volgen de redenen die verband houden met onderwijs (13%) en die met betrekking tot betaald werk (10%), die stabiel bleven in vergelijking met voorgaande jaren. Eerste verblijfstitels om humanitaire redenen zetten de reeds waargenomen daling verder. In 2015, vertegenwoordigen ze slechts 1% van de eerste titels, vijftien keer minder in vijf jaar (zie Focus humanitaire visa).

Kader 6

Asiel op basis van de gegevens van de de eerste verblijfstitel

Asielzoekers worden niet meegeteld in de cijfers van de eerste verblijfsvergunningen. Ze worden enkel opgenomen in de statistieken als ze erkend zijn als vluchteling of subsidiaire bescherming genieten, of als zij een eerste verblijfstitel op een andere basis kregen. Om verschillende methodologische redenen, komen de cijfers van de eerste verblijfstitels en die van de erkende vluchtelingen en personen die subsidiaire bescherming genieten gedurende hetzelfde jaar niet exact overeen met de cijfers die vrijgegeven worden door het CGVS wat betreft de erkende vluchtelingen en zij die subsidiaire bescherming hebben verkregen (zie hoofdstuk 4).

Figuur 12. Onderverdeling van de eerste verblijfstitels verleend aan onderdanen van derde landen per motief in 2015, en evolutie voor de periode 2010-2015 (Bron: DVZ – Eurostat)

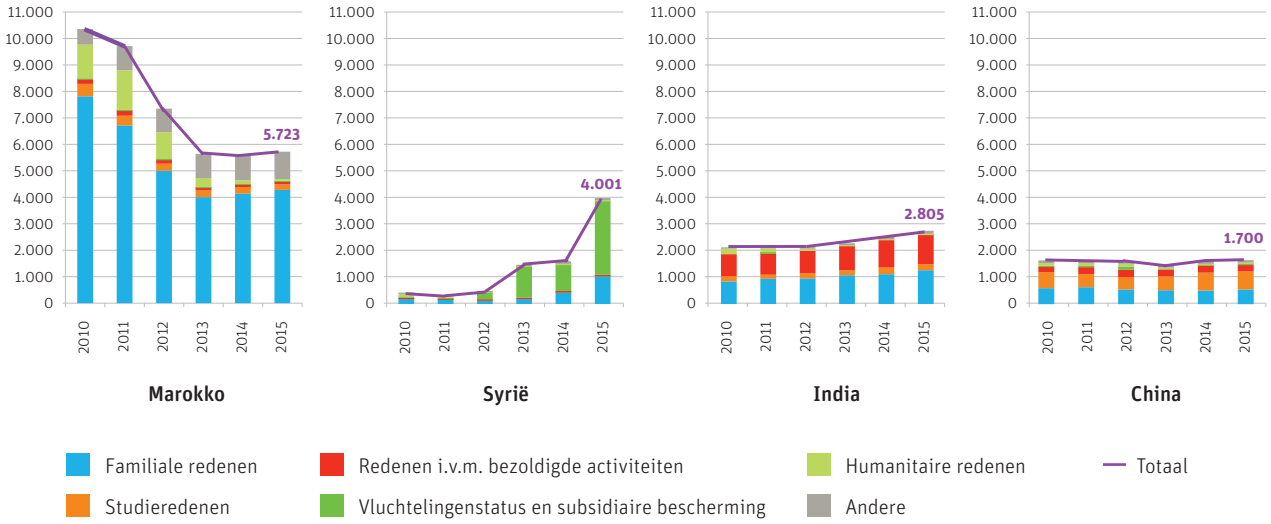
	Familiale redenen	Studieredenen	Redenen i.v.m. bezoldigde activiteiten	Vluchtelingenstatus en subsidiaire bescherming	Humanitaire redenen	Andere redenen	Totaal
2010	30.546	5.899	4.347	2.059	10.994	4.010	57.855
2011	30.438	5.834	4.705	2.984	6.869	4.619	55.449
2012	25.060	5.813	4.647	3.737	3.813	4.208	47.278
2013	22.266	5.902	4.347	3.918	1.601	4.429	42.463
2014	23.114	6.286	4.768	4.306	800	4.549	43.823
2015	26.206	6.345	4.948	7.031	699	4.856	50.085

We nemen zeer verschillende trends waar wat betreft de belangrijkste nationaliteiten van onderdanen van derde landen die een eerste verblijfsvergunning kregen in 2015, zowel naar de evolutie over de afgelopen vijf jaar, als de soorten eerste verblijfsvergunning die afgegeven werden.

Tabel 3. Eerste verblijfstitels afgegeven aan onderdanen van derde landen in 2015 naargelang nationaliteit (Bron: DVZ – Eurostat)

Marokko	5.723	11%
Syrië	4.001	8%
India	2.805	6%
Verenigde Staten	2.417	5%
Turkije	1.990	4%
Afghanistan	1.711	3%
China	1.700	3%
DR Congo	1.557	3%
Andere	*28.181*	*56%*
Totaal	**50.085**	**100%**

Figuur 13. Evolutie van het aantal eerste verblijfstitels afgegeven aan Marokkanen, Syriërs, Indiërs en Chinezen per immigratiereden, 2010-2015 (Bron: DVZ – Eurostat)

Onder de belangrijkste nationaliteiten met een eerste verblijfsvergunning in 2015 (Tabel 3), komen een aantal trends naar voren:

- **Marokko, Turkije en Congo** hebben vergelijkbare kenmerken. Het aantal eerste verblijfstitel afgeleverd aan deze drie nationaliteiten is de afgelopen vijf jaar sterk gedaald. Bovendien is de meerderheid van deze titels afgeleverd voor familiale redenen (75% in 2015 voor Marokko, 62% voor Turkije en 66% voor de DR Congo).
- Voor **Syrië en Afghanistan** zijn er verschillende trends waar te nemen. Voor beide landen steeg het aantal eerste verblijfstitels tussen 2010 en 2015. Een groot deel van hen ontvingen de eerste verblijfstitel na het verlenen van de status van vluchteling of subsidiaire bescherming (respectievelijk 70% en 47% in 2015). De eerste verblijfstitels om familiale redenen gaan in stijgende lijn.
- **Indië en de Verenigde Staten** nemen op hun beurt een groter deel van de eerste verblijfstitels voor hun rekening om redenen die verband houden met betaald werk in vergelijking met andere nationaliteiten (respectievelijk 41% en 37% in 2015). Toch zien we dat het aandeel van de eerste verblijfstitels voor familiale redenen gelijkaardig is (46% voor India en 39% voor de Verenigde Staten in 2015). De afgelopen vijf jaar zien we een stijging van het totale aantal eerste verblijfstitels voor deze twee nationaliteiten. Voor Indië is er tussen 2010 en 2015 een toename van 29% tegenover 10% voor de V.S.
- Tot slot zien we dat voor **Chinezen**, waarvan het aantal eerste verblijfstitels stabiel bleef de afgelopen vijf jaar, het merendeel uitgereikt werd voor redenen die verband houden met onderwijs (41% in 2015). Familiale redenen volgen met 33%, en redenen die verband houden met betaalde activiteiten (14%).

2.2. | Op Europees niveau, een toename van het aantal eerste verblijfstitels voor Oekraïners en Syriërs

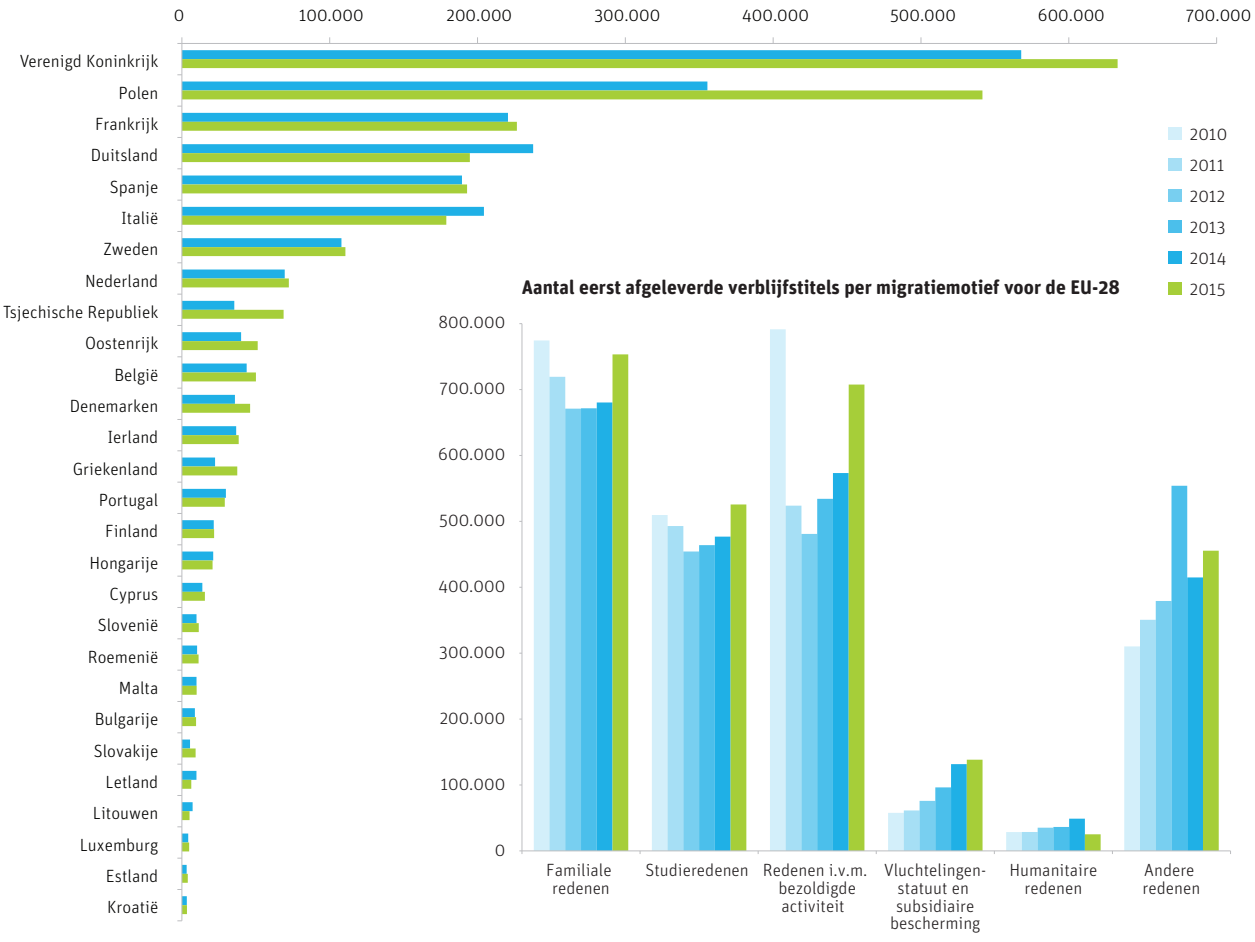
Ondanks de beperkte mogelijkheden tot het vergelijken van internationale data[15] die door de lidstaten verzameld wordt over de migratiemotieven voor het afleveren van de eerste verblijfstitels, kunnen we een aantal interessante vergelijkingen trekken.

15 De database van Eurostat stelt ons in staat om het aantal eerste verblijfsvergunningen afgegeven per migratiemotief te vergelijken op Europese niveau, maar we moeten erop letten dat de registratiemodaliteiten zoals Eurostat die voorschrijft, verschillend geïnterpreteerd kunnen worden door de statistische instellingen van de lidstaten.

Over de gehele EU-28 is het aantal eerste verblijfstitels afgegeven aan onderdanen van derde landen tussen 2014 en 2015 gestegen met 12%. Zowel in 2015 als in 2014 waren de twee landen die de meeste eerste verblijfstitels uitreikten het Verenigd Koninkrijk en Polen. In het Verenigd Koninkrijk steeg het aantal eerste verblijfstitels tussen 2014 en 2015 met 11%. Deze stijging is voornamelijk toe te schrijven aan een toename van de eerste verblijfstitels die werden afgegeven voor Amerikanen (goed voor 32% van de eerste verblijfstitels in het Verenigd Koninkrijk in 2015). Polen, op de tweede plaats, zag het aantal eerste verblijfstitels sterk stijgen tussen 2014 en 2015 (+52%). In dit geval betroffen het vooral Oekraïense burgers (bijna 80% van de eerste verblijfstitels in 2015). Duitsland kwam op de vierde plaats, na Frankrijk. In tegenstelling tot de meeste andere landen, daalde daar het aantal eerste verblijfstitels tussen 2014 en 2015 (-18%). Dit is het eerste jaar dat er een daling werd vastgesteld na een substantiële en onafgebroken stijging tussen 2011 en 2014.

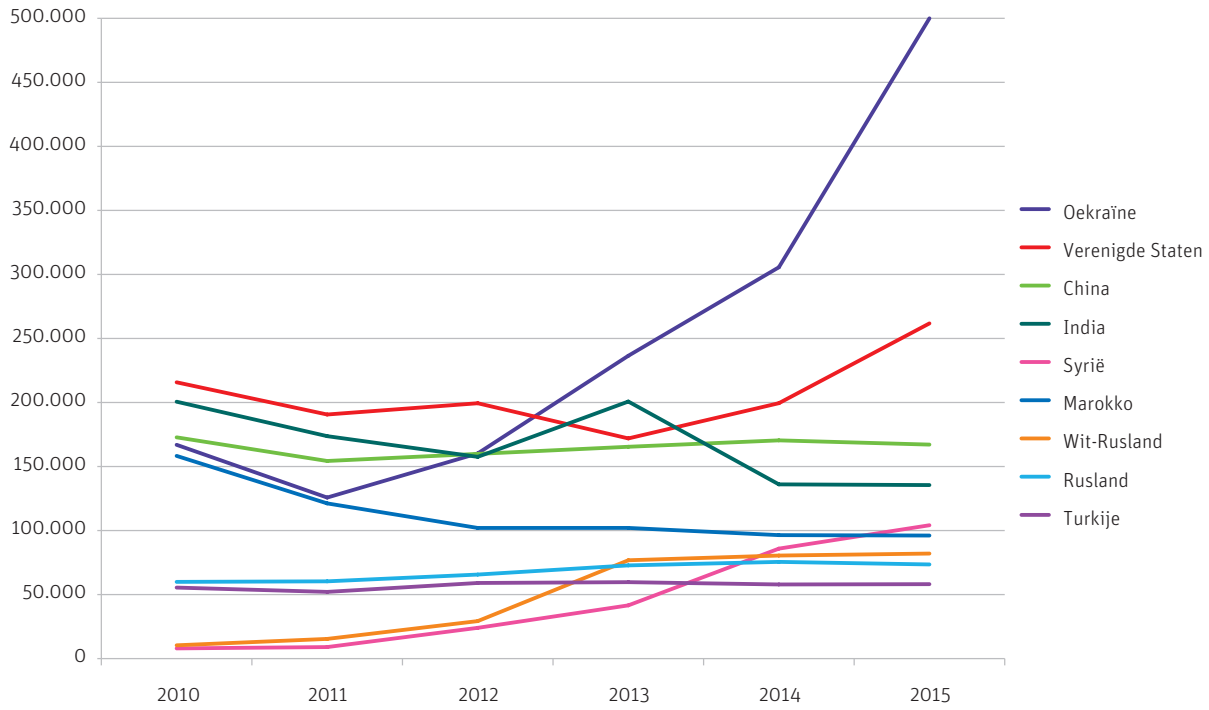
Wat betreft de motieven tot uitgifte in de gehele EU-28: de eerste verblijfstitels worden toegekend om familiale redenen (29%), betaalde activiteiten (27%), of redenen die verband houden met onderwijs (20%). De eerste verblijfstitels in 2015 uitgereikt aan erkende vluchtelingen en personen die subsidiaire bescherming genieten vertegenwoordigen 5% van het totaal van de eerst afgegeven verblijfstitels in de hele EU-28, die om humanitaire redenen 1%. De verandering tussen 2014 en 2015 voor het geheel van de EU (zie figuur 11) toont aan dat de redenen die verband houden met betaalde activiteiten het meeste steeg (+23%), gevolgd door die om familiale redenen (11%) en de verblijfstitels met betrekking tot het onderwijs (+10%). De eerste verblijfstitels afgegeven aan vluchtelingen en personen die subsidiaire bescherming genieten stegen op hun beurt met 5% tussen 2014 en 2015. Het aantal eerste verblijfstitels om humanitaire gronden daarentegen halveerde tussen 2014 en 2015 over de EU-28.Tot slot vertegenwoordigen de **humanitaire redenen**

Figuur 14. Totaal aantal eerste verblijfstitels afgegeven aan onderdanen van derde landen in 2014 en 2015 per land (EU-28), en het aantal eerste verblijfstitels in de hele EU-28, per migratiemotief tussen 2010-2015 (Bron: Eurostat)

slechts een zeer gering aandeel van de afgegeven eerste verblijfstitels. Dit geldt voor alle nationaliteiten, maar is vooral van toepassing op de Brazilianen (6%) en de Russen (4%).

Figuur 15. Nationaliteiten die het vaakst een eerste verblijfsvergunning ontvingen in de EU-28 in 2015, en de evolutie in de periode 2011-2015 (Bron: Eurostat)

Zoals getoond in figuur 12, is het aantal eerste verblijfstitels in de gehele EU-28 afgeleverd aan Oekraïners in vijf jaar verdrievoudigd (van 167.000 tot 500.000 tussen 2010 en 2015). Daarmee werd deze nationaliteit de belangrijkste in 2015. De meeste van die eerste verblijfstitels voor Oekraïners werden afgeleverd in Polen (86%), en het merendeel hield verband met betaalde activiteiten (82% van de eerste verblijfstitels aan Oekraïners in Polen in 2015). Dit verklaart grotendeels de toename van de eerste verblijfstitels over de gehele EU-28 voor betaalde activiteiten tussen 2014 en 2015 (+ 23%) (Figuur 15). Op de tweede plaats vinden we de eerste verblijfstitels afgegeven aan Amerikanen, die tussen 2014 en 2015 een stijging zagen van 31%. Deze werden vooral uitgegeven in het Verenigd Koninkrijk (77%). Een andere opvallende stijging is het aantal eerste verblijfstitels afgegeven aan Syriërs. Vanaf ongeveer 8.000 in 2010, stegen deze naar iets meer dan 100.000 in 2015. Daarmee kwamen ze op de vijfde plaats achter de Chinezen en Indiërs. De landen van de EU-28 die in 2015 het meeste eerste verblijfsvergunningen afleverden aan Syriërs zijn Zweden (28%), Duitsland (25%), Denemarken (12%), Nederland (8%) en Oostenrijk (8%), gevolgd door het Verenigd Koninkrijk (4%) en België (4%) (zie hoofdstuk 4).